

RAAHEN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖVALVONTA

**Asumisessa syntyvän elintarvikebiojätteen
kompostoinnin valvontasuunnitelma kunnan
ympäristönsuojeluviranomaiselle**

Laadittu 24.1.2025

Hyväksytty:

Raahe, lupa- ja valvontajaosto: xx.xx

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Valvonnan tavoitteet ja suunnittelu	4
2.1 Valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö	5
2.2 Delegoinnit.....	6
2.3 Valvonnan resurssit.....	6
2.4 Osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen	6
2.5 Valvonnan vuosikalenteri.....	6
2.6 Valvonnasta tiedottaminen.....	7
2.7 Valvontaluokat	7
2.8 Muut tapaukset.....	8
2.9 Jätelain velvoitteen laiminlyönti	8
3. Valvontasuunnitelman tarkistaminen	9
4. Valvonnan maksullisuus	9
Liitteet.....	10

1. Johdanto

Vuonna 2021 jätelaki uudistui, jonka myötä kotitalouksilla ja vapaa-ajan kiinteistöillä on velvollisuus erilliskerätä tai kompostoida toiminnassaan syntyvä elintarvikebiojäte. Jätelaki uudistui, kun valtakunnallista jätteiden kierrätysastetavoitetta muutettiin. Ympäristöministeriön laatimassa valtakunnallisessa jättesuunnitelmassa on asetettu yhdyskuntajätteessä oleville biohajovalle jätteille 65 prosentin kierrätystavoite vuoteen 2035 mennessä.

Raahessa erilliskeräysvelvoite on astunut voimaan kahdessa vaiheessa, keskustaajaman alueella 1.9.2023 ja taajaman reuna-alueilla 19.7.2024 liitteen 1 mukaisilla alueilla. Rajattujen alueiden ulkopuolella elintarvikebiojätteen erilliskeräys on pakollista vain yli kolmen asuinhuoneiston kiinteistöissä Vihannissa ja Lampinsaassa. Kunnan tulee järjestää asumisessa syntyvän biojätteen, poissulkien puutarha- ja puistojätteen, keräys kaikilta kiinteistöiltä, joissa on viisi tai useampi asuinhuoneisto. Yli 10 000 asukkaan taajama-alueilla kunnan on järjestettävä asumisessa syntyvän biojätteen erilliskeräys jokaiselta kiinteistöltä, jossa on vähintään yksi asuinhuoneisto.

Kunnalla on velvollisuus järjestää vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa ja muussa asumisessa syntyvän jätteen jätehuolto. Jätteen haltijan on puolestaan luovutettava kunnan vastuulle kuuluva jäte joko alueella järjestettyyn kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai alueelliseen kunnan järjestämään vastaanottopaikkaan. Tästä poiketen, jätteen haltija voi kuitenkin itse käsitellä asumisessa syntyvän biojätteen kiinteistöllään. Jätteen haltijan on tällöin annettava tieto biojätteen pienimuotoisesta käsittelystä kiinteistöllä kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Tällöin Valtioneuvoston asetus jätteistä 17 § ei sovelleta asumiseen, jonka elintarvikebiojäte käsitellään pienimuotoisesti kiinteistöllä.

Kunnalle kuuluvista jätelain mukaisista jätehuollon viranomaistehtävistä huolehtii kunnan määräämä toimielin eli kunnan jätehuoltoviranomainen. Jätelain yleinen valvova viranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Raahen kaupungin jätehuoltoviranomaisena toimii rakennetun ympäristön lautakunta. Yleisenä jätelain valvovana viranomaisena eli ympäristönsuojeluviranomaisena Raahessa toimii lupa- ja valvontajaosto, joka on delegoinut tehtäviään viranhaltijoille eli ympäristötarkastajille. Raahen kaupungin jätehuoltomääräysten 40 §:n mukaan jätehuoltomääräysten noudattamista valvoo ympäristönsuojeluviranomainen.

Kun kiinteistöllä kompostoidaan elintarvikebiojätettä, on kaupungille tehtävä kompostointi-ilmoitus joko sähköisesti tai paperilomakkeella. Yhtä kompostoria voi käyttää useampi kiinteistö. Jätelain 143 §:n ensimmäisen momentin mukaan kunnan jätehuoltoviranomaisen on pidettävä rekisteriä kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta elintarvikebiojätteen käsittelystä. Erilliskeräysvelvoitteen piirissä olevien alueiden ulkopuolella asukkaiden ei ole pakko erilliskerätä tai kompostoida elintarvikebiojätettä. Velvollisuus ilmoittaa kiinteistöllä tehtävästä elintarvikebiojätteen kompostoinnista koskee kuitenkin kaikkia elintarvikebiojätettä kompostoivia, alueesta riippumatta. Kompostoinnin valvontasuunnitelman laadintahetkellä kompostirekisteriin on ilmoitettu reilut 2 700 kompostoria.

Paikallinen jätehuolto-yhtiö vastaa Raahessa biojätteen kuljetuksen järjestämisestä. Jätehuolto-yhtiöllä on oma rekisteri kiinteistöistä, jotka ovat tehneet yhtiön kanssa biojätteen erilliskeräys-sopimuksen. Yhtiö toimittaa jokaiselle sopimuksen tehneelle halukkaalle kiinteistölle biojätteen keräysastian, joka täyttää astialle asetetut vaatimukset. Jätteen haltija voi halutessaan hankkia keräysastian myös itse. Jäteastian tulee kuitenkin vastata jätehuoltomääräyksissä asetettuja edellytyksiä asianmukaiselle keräysastialle.

Raahen kaupungin jätehuoltomääräysten mukaan elintarvikebiojätettä saa kompostoida vain sitä varten suunnitellussa lämpöeristetyssä, suljetussa ja hyvin ilmastoidussa kompostorissa, johon haittaeläinten pääsy on estetty.

Raahen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelmassa 2020–2025 jätelain yleinen valvonta kohdistuu kunnalliseen jätehuoltoon liittyneiden valvontaan sekä roskaantumisasioihin. Valvontasuunnitelma on hyväksytty Raahen kaupungin lupa- ja valvontajaoston kokouksessa 15.10.2019 eli kaksi vuotta ennen jätelain uudistumista.

Elintarvikebiojätteen kompostoinnin valvonta kuuluu ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka on delegoinut tehtävän viranhaltijoille eli ympäristötarkastajille.

Valvontasuunnitelma on laadittu biojätteen erilliskeräysveloitteen voimaan astumisen jälkeiselle ajalle. Valvontasuunnitelma keskittyy asumisessa syntyvän biojätteen kompostoinnin valvontaan alueilla, joita erilliskeräysvelvoite koskee. Ympäristönsuojeluviranomaisella on jätelain mukainen velvollisuus puuttua laiminlyönteihin tai puutteisiin elintarvikebiojätteen käsittelyssä.

2. Valvonnan tavoitteet ja suunnittelu

Raahen ympäristönsuojeluviranomainen valvoo asianmukaista jätelain noudattamista koko kunnan alueella. Valvontasuunnitelma on tarkoitettu pääsääntöisesti niiden alueiden kompostorien valvontaan, joita erilliskeräysvelvoite koskee. Ympäristönsuojeluviranomainen voi kuitenkin tarvittaessa kohdistaa valvontaa myös erilliskeräysveloitteen piirissä olevien alueiden ulkopuolisiin kompostoreihin.

Valvontasuunnitelma on tilattu opinnäytetyönä. Opinnäytetyössä kartoitettiin Raahen kaupungin kompostirekisterin avulla kompostorien valvontaluokat, valvontajärjestys sekä laadittiin asumisessa syntyvän elintarvikebiojätteen kompostoinnin valvontasuunnitelma.

Valvontasuunnitelman laatimista varten suoritettiin kaksi (2) kompostorin tarkastusta. Näiden tarkastusten tavoitteena oli selkeyttää valvonnassa huomioitavia asioita sekä toimia konkreettisenä esimerkkinä valvonnan toteutukselle. Tarkastuksien tuloksia on hyödynnetty tämän valvontasuunnitelman laatimiseen.

Valvontasuunnitelman tavoitteena on varmistaa, että alueilla olevat vakituiseen sekä vapaa-ajan asumiseen tarkoitetut kiinteistöt, joita koskee Valtioneuvoston asetus jätteistä § 17, erillis-keräävät tai kompostoivat asumisessa syntyvän elintarvikebiojätteen jätelain ja kaupungin jätehuoltomääräysten mukaisesti.

Valvontasuunnitelman mukaisen valvonnan tulee olla laadukasta, säännöllistä sekä tehokasta. Ympäristönsuojeluviranomainen voi myös tarvittaessa asettaa tehtäviään tärkeysjärjestykseen. Laadukas valvonta edellyttää, että kaikki valvontatoimenpiteet hoidetaan huolellisesti ja epäkohtiin puututaan riittävän ajoissa ja tehokkaasti. Tavoitteena on resurssitehokas elintarvikebiojätteen valvonta, jossa valvonta kohdentuu ensisijaisesti riskiperusteisesti, ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpiin ja riskeiltään suurimpiin kohteisiin. Ympäristönsuojeluviranomainen noudattaa työssään hyvän hallinnon periaatteita ja viranomaisen toiminta on puolueetonta, esteetöntä ja avointa.

2.1 Valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö

Raahen ympäristönsuojeluviranomainen tekee runsaasti yhteistyötä valvontatehtävissä eri viranomaisten kanssa. Laissa säädetyt toimivaltajaukset ohjaavat viranomaisten toimintaa, mutta moni valvonta-asia saattaa sisältää kahden tai useammankin viranomaisen toimivaltaan kuuluvia asioita. Näiden asioiden hoitamisen kannalta hyvä yhteistyö eri viranomaisten kesken on tärkeää.

Keskeisessä roolissa viranomaisten välisessä yhteistyössä valvonta-asioissa on tiedonkulun varmistaminen. Ulkopuoliset yhteydenotot valvonta-asioissa pyritään ensisijaisesti ohjamaan suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle, mutta tietoa välitetään tarvittaessa myös aktiivisesti viranomaisten välillä.

Yhteistyö jätehuoltoviranomaisen kanssa koskee pääosin valvontatapauksia, joissa on kysymys liittymisestä järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Ympäristönsuojeluviranomainen voi jätehuoltoviranomaisen pyynnöstä velvoittaa sen, joka on laiminlyönyt liittymisen, liittymään järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Vastaavasti jätehuoltoviranomainen voi pyynnöstä toimittaa ympäristönsuojeluviranomaiselle tietoja jäteastioiden valvonta-asioissa, jotka liittyvät mm. roskaantumiseen.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi tarvittaessa pyytää jätteen keräyksestä vastaavalta toimijalta tiedot asuinkiinteistöistä, jotka ovat rekisteröityneet elintarvikebiojätteen erilliskeräykseen. Tämän tiedon sekä kompostirekisterin tietojen pohjalta ympäristönsuojeluviranomainen voi tarvittaessa selvittää asuinkiinteistöt, jotka eivät ole rekisteröityneet biojätteen erilliskeräykseen tai ilmoittaneet kompostoivansa biojätteen. Asuinkiinteistöjä, jotka eivät ole tehneet kumpaakaan, jätehuolto- tai ympäristönsuojeluviranomainen voi muistuttaa kiinteistön velvollisuudesta erilliskerätä elintarvikebiojäte, ja tarvittaessa ympäristönsuojeluviranomainen kehottaa toimimaan biojätteen erilliskeräysveloitteen mukaan. Jätteen keräyksestä

vastaavalla toimijalla on myös jätelain mukainen velvollisuus toimittaa säännöllisesti erilliskeräykseen rekisteröityneiden kiinteistöjen tiedot jätehuoltoviranomaiselle.

2.2 Delegoinnit

Raahen lupa- ja valvontajaosto toimii ympäristönsuojeluviranomaisena. Valvonnan käytännön järjestämisen vuoksi ja resurssien säästämiseksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaa on delegoitu ympäristönsuojelun viranhaltijoille. Lainsäädäntö sisältää säännöksiä tilanteisiin, joissa valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin. Näissä tilanteissa viranhaltija, jolle toimivalta on delegoitu, voi antaa määräyksiä tai keskeyttää toiminnan välittömästi. Ympäristönsuojeluviranomainen ei kuitenkaan voi hallintopakkoa koskevia tehtäviä delegoida viranhaltijoille.

2.3 Valvonnan resurssit

Raahen kaupungin jätelain yleistä valvontaa toteuttaa Raahen ympäristönsuojeluviranomainen eli lupa- ja valvontajaosto, joka on delegoinut ympäristövalvonnan tehtäviään kolmelle viranhaltijalle, ympäristötarkastajalle.

Suunnitelman mukaisia tarkastuksia pyritään suorittamaan yhden valvontakauden aikana 50-100 kappaletta. Tämä vaatii arviolta yhden viranhaltijan eli ympäristötarkastajan työaikaa kahden työviikon verran. Viranhaltijan kompostoinnin valvontaan käytettyyn työaikaan on huomioitu myös tarkastukselle valmistautuminen sekä tarkastuksen myötä tehtävät työt.

Suunnitelmassa esitetyt valvontatehtävät muodostavat vain osan ympäristönsuojeluviranomaisen lakisääteisistä tehtävistä. Asumisessa syntyvän elintarvikebiojätteen kompostoinnin valvonnan lisäksi ympäristönsuojeluviranomainen hoitaa mm. ympäristö- ja maa-aineslupien valmistelun, ympäristönsuojelulain mukaisten ilmoituksiin ja rekisteröinteihin liittyvän päätöksenteon sekä jätelain mukaiset rekisteröinnit. Ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvat myös vesilain, vesihuoltolain, maasto- ja vesiliikennelain, maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset maisematyöt sekä leirintäalueviranomaisen mukaiset tehtävät.

2.4 Osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen

Ympäristövalvonnan henkilöstön osaamista ylläpidetään ja kehitetään vuosittain koulutuksin, joiden tarvetta kartoitetaan mm. esimiehen kanssa käytävien kehityskeskusteluiden yhteydessä. Suunnitelman toteutumista seurataan osana muuta toiminnan seuranta.

2.5 Valvonnan vuosikalenteri

Tarkastukset toteutetaan pääosin lumettomaan vuodenaikaan, huhti-marraskuun aikana. Satunnaisia tarkastuksia tehdään tarvittaessa talviaikaan. Tarkastus ei vaadi kompostoinnin

vastuuhenkilön läsnäoloa, mutta se on suositeltavaa, jotta mahdolliset tarkastuksella tehdyt havainnot voidaan jo tarkastuksen yhteydessä käydä läpi.

2.6 Valvonnasta tiedottaminen

Asumisessa syntyvän biojätteen kompostorien valvonnasta tiedotetaan Raahen kaupungin virallisilla viestintäkanavilla. Tarvittaessa tiedotus alkavasta valvonnasta voidaan antaa myös paikallislehdessä tai kiinteistökohtaisella tiedotteella.

Tiedottamisen tavoitteena on tuoda näkyvyyttä lakivelvoitteen valvontaan. Tiedottamalla asukkaita alkavasta valvonnasta mahdollistetaan saavutettava ja selkeä valvonnan toteutus.

Tiedotuksessa kerrotaan alue, jossa tullaan suorittamaan tarkastuksia sekä tarkastusten ajankohta. Tiedotuksessa mainitaan myös tarkastuksen tavoitteet.

2.7 Valvontaluokat

Tarkastettavat kompostorit ovat jaettu riskiperusteisella arvioinnilla kolmeen (3) valvontaluokkaan. Riskiperusteisessa arvioinnissa on huomioitu kompostointi-ilmoituksessa rekisteröidyn kompostorin käyttöaika, rakenne sekä käyttötilavuus. Valvontaluokissa on myös huomioitu se, vastaako kompostori Raahen kaupungin jätehuoltomääräysten vaatimuksia. Taulukkoon 1 on merkitty valvontaluokat ja luokkien kriteerit.

Valvontaluokkaan yksi (1) kuuluvat kompostorit ovat valvontaohjelman kriittisimmät. Ensimmäiseen valvontaluokkaan kuuluvat ne kompostointi-ilmoitukset, jotka aiheuttavat vahvan epäilyksen, että kompostoinnista voi aiheutua ympäristön pilaantumista tai sen riski on huomattava. Ensimmäisen valvontaluokan kompostorit eivät myöskään täytä jätehuoltomääräyksissä asetettuja vaatimuksia.

Valvontaluokan kaksi (2) kompostointi-ilmoituksissa voi olla ympäristön pilaantumisen riski, mutta kompostorit vastaavat osittain tai lähes kokonaan jätehuoltomääräyksissä asetettuja vaatimuksia. Kompostori on joko omatekoinen tai tehdasvalmisteinen.

Valvontaluokkaan kolme (3) kuuluvat kompostorit tarkastetaan viimeisenä. Tähän luokkaan kuuluvien kompostorit eivät ilmoituksen perusteella aiheuta epäilystä ympäristön pilaantumisen riskin kasvusta. Kompostorit ovat myös jätehuoltomääräysten mukaisia.

Suunnitelman mukainen valvonta painottuu riskiperusteisesti valvontaluokan yksi (1) kompostoreihin.

Taulukko 1. Kompostorien valvontaluokat.

Valvontaluokka	Kriteerit
1	-Jätehuoltomääräysten vastainen -Omatekoinen -Käyttötilavuus katsotaan olevan liian pieni tai suuri
2	-Osittain tai lähes kokonaan jätehuoltomääräysten vastainen -Omatekoinen tai tehdasvalmisteinen -Käyttötilavuus katsotaan olevan jokseenkin liian pieni tai liian suuri
3	-Jätehuoltomääräysten mukainen -Tehdasvalmisteinen -Käyttötilavuus katsotaan olevan sopiva

2.8 Muut tapaukset

Ilmoitusten ja ympäristöriskin perusteella, ympäristönsuojeluviranomainen voi valvoa myös muuta elintarvikebiojätteen käsittelyä ja erilliskeräysvelvoitealueen ulkopuolisia kompostoreita. Ilmoitukset voivat tulla kuntalaisilta tai muilta viranomaisilta.

2.9 Jätelain veloitteen laiminlyönti

Mikäli asuinkiinteistö ei ole ilmoittanut kompostoivansa elintarvikebiojätettä tai rekisteröitynyt paikallisen jätehuoltoyhtiön järjestämään elintarvikebiojätteen erilliskeräykseen, ympäristönsuojeluviranomainen muistuttaa kiinteistön haltijaa kiinteistöä koskevasta veloitteesta. Jos kiinteistö ei muistutuksesta huolimatta toteuta elintarvikebiojätteen erilliskeräystä tai kompostointia, ympäristönsuojeluviranomainen voi tarvittaessa asettaa määräyksen hoitaa velvollisuus, käyttäen hallintopakkoa.

3. Valvontasuunnitelman tarkistaminen

Valvontasuunnitelmaa voidaan soveltaa sekä rekisterissä jo oleviin että tuleviin kompostointi-ilmoituksiin. Valvontasuunnitelma päivitetään tarvittaessa, huomioiden mahdolliset lakimuutokset, Raahen kaupungin jätehuoltomääräysten päivitykset ja ympäristövalvonnan resurssit.

4. Valvonnan maksullisuus

Valvontasuunnitelman mukainen kompostoinnin valvonta on pääsääntöisesti maksuton. Mahdollinen maksu rikkomustilanteissa määräytyy voimassa olevan ympäristövalvonnan taksan mukaisesti.

Liitteet

1. Kartta veloitteen piiriin kuuluvista alueista

